

071. Twaalfde Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds (auteur: Karel Bouving)

Finale voor de junioren: Wegen naar het heil

“In Frankrijk vindt men drie godsdiensten en 360 sauzen, in Engeland drie sauzen en 360 godsdiensten.” Naar verluidt stamt deze boutade van Talleyrand. Die Franse ex-bisschop en topdiplomaat was vertrouwd met de cultuur aan beide zijden van het Kanaal. Waarschijnlijk vond hij 360 sauzen alleszins de interessantste optie, want met religie, althans in haar georganiseerde vorm, had hij na zijn excommunicatie, nog maar weinig op. De link tussen godsdienst en saus lijkt curieus, maar in onze tijd nemen de parallellismen tussen de ervaring van het hemelse en die van het verhemelte saillant in aantal toe.

Onze materieel minder geprivilegieerde voorouders percipieerden het hiernamaals soms als een oord van ongelimiteerde rijstebrijconsumptie. Een allesbehalve paradijselijk perspectief voor onze tijd, want hoeveel calorieën bevat zo'n schoteltje wel niet?

Eten is een ethisch beladen begrip geworden en de preoccupatie met het zielenheil ruimt vaak de plaats voor ongerustheid over de cholesterolspiegel. Bij sommigen leidt dat tot een zondebesef dat verlicht wordt door te lijnen en voor de zware gevallen – in alle betekenissen van het woord – zelfs door een biecht bij een diëtiste. Donderpreken waarin onze voorouders werd voorgehouden welke diabolische tortuur de verstokten als hellestraf te wachten stond, zijn nu vervangen door abundant geïllustreerde reportages met gedetailleerde afbeeldingen van dichtgeslibde arteriën, endoscopische opnamen van disfunctionele organen of smeulige verhalen over de consequenties van een hopeloos ontregelde darmflora.

Vroeger begeleidden stichtelijke traktaten de zwakke mens op het rechte pad der deugdzaamheid, nu tonen dieetgoeroes in weekbladen, kranten en andere periodieken de weg naar het heil. En die weg is vol gevaren en verlokkingen. Wij kennen ze maar al te goed: geraffineerde versnaperingen, maar evengoed junkfood met mayonaise, of triviale frisdranken naast de verfijndste spiritualiën. De uitdrukking ‘zonden van het vlees’ krijgt bij vegetariërs en andere gezondheidsapostelen een duidelijk andere invulling dan bij vroegere generaties.

Voedingsprofeten tonen de weg naar onze ware bestemming en suggereren zelfs de overgave aan devotie praktijken zoals vasten. Wie zich op de weg naar verlossing vroeger liet inspireren door heiligenprentjes en hagiografieën, wordt nu bij zijn streven bevestigd door contemporaine iconen uit de glossy's. En zoals kerken gemakkelijk uiteenvallen in sekten die in byzantijnse disputen alle het bezit van de enige onvervalste waarheid pretenderen, manifesteert deze neiging tot eigengereidheid zich ook in de diverse voedingssystemen. Macrobioten verketteren veganisten en dezen betreuren dan het gebrek aan orthodoxie bij weer andere groepen.

En, ten slotte, waar de middeleeuwer in majestueuze kathedralen werd aangezet tot de beoefening van christelijke deugden zoals soberheid en ootmoed, wordt de moderne mens in onze consumptietempels, de super- en hypermarkten, een zegenrijke levenswandel voorgehouden. Wie het juiste consumeert, wordt verlossing en bescherming tegen kwalen beloofd. Nog maar weinigen geloven dat Sint-Antonius met zijn varken zich over hen ontfermt als ze hem aanroepen. Het varken

zelf, met veterinaire certificaat, vetarm en gekweekt zonder cocktail van al dan niet synthetische hormonen, geniet nog wel krediet. Ontfermen wij ons daarover! Smakelijk!

Verba volant, scripta manent

Zo lapidair drukten de Romeinen uit dat het gesproken woord vluchtig is, maar dat wat geschreven staat, blijft. Klank bestaat uit trillingen in de lucht en als die zijn weggeëbd, is ook het woord alleen nog maar herinnering. Het gebruik van symboolsystemen om het gezegde of de gedachte aan de vergetelheid te ontrukken is misschien wel een van de grootste prestaties van het menselijk vernuft. Die systemen evolueerden mettertijd van complex naar eenvoudig.

Oorspronkelijk werd wat gecommuniceerd moest worden gewoon getekend. Een systeem met voor elk begrip een apart karakter bestaat uit een schier oneindige tekenvoorraad. Zulke ideografische systemen ontwikkelden zich daardoor vrij vaak tot syllabeschrift, waar de afzonderlijke tekens elk een lettergreep voorstellen, zoals in een rebus. Het aantal mogelijke syllaben in een taal is zeker niet onbeperkt, wat ook het aantal tekens aanzienlijk begrenst.

Er zijn ook mengvormen, zoals de hiërogliefen. Alfabetische systemen, waar een teken of tekencombinatie een spraakklank voorstelt, zijn nog eenvoudiger. Praktischer kan moeilijk. Gelukkig zijn al die systemen tot stand gekomen voor er sprake was van intellectueel eigendomsrecht. Stellen wij ons maar even voor dat schrijfsystemen octrooieerbaar waren en dat wij per geschreven of gelezen letter een bedrag aan een licentiehouder moesten afdragen. Waarschijnlijk doken er dan al snel gekraakte abc's en piratenversies op. En een terminologisch arsenaal met woorden van 'alfabetkloon' tot 'zwartlezer'.

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

In de oorspronkelijke opgave waren 23 gecursiveerde woorden verkeerd gespeld.

1. In ons land vind je geen grote groepen sjiiitische moslims doordat het merendeel van de migranten afkomstig is uit de Maghreblanden of uit Turkije.
2. Een maand voordat de langverbeide roman in de winkels lag, werd het boek al bediscussieerd in een internetforum waarvan de verantwoordelijken ongrijpbaar waren doordat zij opereerden via servers in contreien waar de lokale autoriteiten over zoiets zelden moeilijk doen.
3. De hazenbouten sauteren, dan deglaceren met geuze of een ander bier en verder stoven. Kruiden met peper, zout, tijm en en laurier en de gesnipperde rauwe ham toevoegen.
4. Op de computeranimaties zie je dat een dubbele rij sfinxen de processieweg naar het tempelcomplex bij de piramide afboordde.
5. Emaillen reclameborden en bakelieten objecten worden niet als echte antiquiteiten beschouwd, maar in brocantezaken betalen de connaisseurs soms excessieve bedragen voor dergelijke vroege industriële producten.
6. Witbier wordt gebrouwen van tarwe en ontleent zijn aparte smaak aan additieven zoals curaçaoschillen en koriander.

7. Toen foto's van zijn compromittante tête-à-tête met een tweederangsactrice op een louche website opdoken, werd hij als lid van de serviceclub geroyeerd. De bestuursleden haastten zich te verklaren dat zij louter toevallig op de beelden waren gestoten.
8. De arrestant beweerde dat de hennepplanten op het balkon eigenlijk van zijn oma waren en dat die er cakejes van bakte waarvan ze toch zo euforisch werd.
9. Een aantal specerijen zoals komijn, anijs en karwij zouden de spijsvertering bevorderen, zodat er nogal wat digestieve drankjes mee bereid worden.
10. De polder werd twee jaar geleden weer aan de natuur prijsgegeven en het uitdijende schorrenlandschap is nu al een lustoord voor ornithologen.